

Významné letní dny

Letní dny plynou rychle a než se člověk naděje, fouká ze strnišťat. Ve shonu takových dní si velkých svátků připadajících na 5. a 6. července všimnou mnozí jen díky tomu, že mají dva dny volna.

V letních měsících se však setkáváme ještě s dalšími významnými daty v kalendáři, která sice nejsou zařazena do seznamu státních svátků a neskýtají tak mnohými vytoužený den volna, ale jsou velmi významné.

Připomněla bych zde 21. srpen, který upomíná na okupaci sovětskými vojsky a vojsky Varšavské smlouvy. Ale především pak 27. červen, který je ustanoven jako den Památky obětí komunistického režimu. Je to datum, kdy byla popravena Milada Horáková, jedna z nejznámějších obětí vykonstruovaných politických procesů.

Takových procesů bylo uspořádáno a zinscenováno v minulém režimu mnoho a postihly nejen přední představitele tehdejších opozičních politických stran, ale také prosté občany. Během 50. let 20. století bylo do politicky motivovaných procesů zataženo značné množství občanů, řada z nich byla popravena, mnozí vězněni.

I do Jiříkova tvrdě dolehly hluboké transformační změny nucené tlakem shora a někdy i podporovány zdola, obyčejnými lidmi, ať už ze snahy po vzestupu či někomu ublížit, či z čistého přesvědčení a víry v komunistickou stranu a její program.

I s jiříkovskými občany byly vedeny soudy a byly nad nimi vyneseny rozsudky, které je uvrhly do vězení. Vykonstruované politické procesy a rozsudky postihly devět jiříkovských občanů, z nichž čtyři byli odsouzeni k odnětí svobody a k internaci do pracovních táborů na více než deset let.

Tvrdá 50. léta vystřídala léta, kdy tzv. tály ledy, přišlo jaro 68, rázně však utáťe příjezdem tanků Varšavské smlouvy 21. srpna téhož roku. Následovalo období 70. a 80. let, období normalizace, kdy byla nastolena politika spokojeného občana symbolizovaná postavou tehdejšího prezidenta Gustáva Husáka. Ve jménu této politiky rostly panelové domy, aby byl dostatek bytů. Ve jménu této politiky byly uměle tlačeny ceny potravin dolů, aby byly levné rohlíky a mléko. Ve jménu této politiky byla vytvářena umělá pracovní místa naprosto neodpovídající reálným možnostem ekonomiky. Ve jménu této politiky byl uměle vytvořen spokojený obyvatel. Obyvatel, který má jistou práci, levné rohlíky a mléko. Obyvatel, který má po materiální stránce všeho dost a na nic se neptá. Čeho byl ale nedostatek a nač se mělo zapomenout, byla lidská svoboda. A to nejen ve smyslu hranic, ale ve smyslu svobody ducha, svobody myšlení a projevu.

V 70. a 80. letech už nebyli neposlušní nebo odlišní či nesouhlasící lidé zavíráni do vězení či do pracovních táborů. Takoví lidé tehdy byli ubíjeni levnými rohlíky a utápěni laciným mlékem. V tom mizela jejich schopnost kriticky myslet a ptát se po tom, co je a co není správné.

Nynější politická situace je alarmující. Demokracie vinou zkorumpované vlády trpí a na její štít je pliváno a jsou slyšet hlasy, které nostalgicky vzpomínají na „minulý režim“. Vím, že nynější situace není lehká, ale alespoň dovoluje kriticky myslet a neomezuje právo sebeurčení a projevu. Což jsou, dle mého soudu, hodnoty vyšší než rohlík a mléko za pár korun.

Krise demokracie je v nynějších časech opravdu hluboká. Demokracie a její podstata, která se již mnohým ztrácí a jejíž obsah je vyprazdňován, je ohrožena nikoli hrozcími vojsky s tanky či gulagy, nýbrž přebujením molochu korupce, jenž šíří její základní pilíře a ubírá lidem víru v ní. Je otázkou, jak se proti tomu bránit. Demokracie a její základní hodnoty však nesmí zahynout ani se nesmí stát jen formální nálepkou na státních institucích. Bude to stát hodně sil a mnoho sporů, než se opět etabluje silná občanská společnost, z níž bude mít politické spektrum strach a bude se jí zodpovídat. A právě v tom je cesta, nikoli v jiné totalitě.

Touto úvahou jsem chtěla vzpomenout nejen Dne obětí komunistického režimu, ale jeho vskutku reálných obětí, kterými nejsou jen reálně věznění a týraní, ale i ti, kteří na něj i nyní s láskou vzpomínají jako na režim dobrý. To jsou též oběti komunistického režimu, protože si neuvědomují, jaké hodnoty ubil a jak moc zdeformoval pojmání základních lidských práv a svobod, jako je právo na svobodné vyjadřování či na soukromé vlastnictví, jež je nedotknutelné.

Petra Rajterová